

บทที่ 1

บทนำ

1.1 ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

“การลงทุนที่ดีมิใช่เพียงการนำเงินไปลงทุนเท่านั้น หากแต่ยังต้องติดตามข้อมูลข่าวสาร เพื่อที่จะตรวจตราสถานะทางการเงินของบริษัทที่ไปลงทุนนั้นอย่างสม่ำเสมออีกด้วย ซึ่งจะทำได้ สามารถปรับกลยุทธ์ให้ทันต่อสถานการณ์ปัจจุบันให้มากที่สุด และข้อมูลที่สำคัญประการหนึ่งที่สำคัญต่อการตัดสินใจลงทุน นั่นคืองบการเงิน (Financial statement) และนอกเหนือจากการพิจารณาตัวเลขในงบการเงินและการวิเคราะห์อัตราส่วนทางการเงินแล้ว ผู้อ่านควรให้ความสำคัญกับข้อมูลอื่น ๆ ด้วย เช่น รายงานของผู้สอบบัญชี และหมายเหตุประกอบงบการเงิน เป็นต้น รายงานของผู้สอบบัญชีเป็นข้อมูลหนึ่งที่ผู้อ่านงบการเงินควรศึกษาถึงรายละเอียดเพิ่มเติม ประกอบการอ่านงบการเงิน โดยรายงานของผู้สอบบัญชีเป็นรายงานที่ผู้สอบบัญชีแสดงความเห็นต่อ งบการเงิน และผลการดำเนินงานของบริษัทว่า ได้มีการจัดทำขึ้นโดยถูกต้องตามที่ควรและเป็นไปตามหลักการบัญชีที่รับรองทั่วไปหรือไม่ รวมทั้งมีการเปิดเผยข้อมูลในงบการเงินอย่างเพียงพอตาม มาตรฐานการบัญชีที่กำหนดหรือไม่ นอกจากนี้ ผู้สอบบัญชียังให้ข้อสังเกตแก่ผู้ใช้งบการเงินหรือผู้ ถือหุ้นได้ทราบถึงผลกระทบอันอาจเกิดขึ้นกับบริษัทด้วย เช่น วิกฤตการณ์ทางเศรษฐกิจ หรือ ความผันผวนของอัตราแลกเปลี่ยน เป็นต้น”

รายงานของผู้สอบบัญชีเป็นการสรุปผลการปฏิบัติงานตรวจสอบรายงานทางการเงินของผู้สอบบัญชีที่นำเสนอต่อสาธารณะ เพื่อแสดงความเห็นต่องบการเงินว่างบการเงินดังกล่าวได้ แสดงฐานะทางการเงิน ผลการดำเนินงาน กระแสเงินสดของกิจการ และมีการเปิดเผยข้อมูลที่มี สาระสำคัญอย่างถูกต้องตามที่ควร ดังนั้นผู้สอบบัญชีจึงมีบทบาทสำคัญในอันที่จะปฏิบัติงาน ตรวจสอบรายงานทางการเงินตามแนวทางปฏิบัติในมาตรฐานการสอบบัญชีเพื่อให้สามารถให้ ความเชื่อมั่นแก่ผู้ใช้งบการเงินอย่างสมเหตุสมผล โดยใช้วิจารณญาณในการสังเกตและสงสัยเยี่ยง ผู้ประกอบวิชาชีพในอันที่จะตรวจสอบ ประเมินเหตุการณ์ ปัจจัยแวดล้อมต่างๆ และรวบรวม หลักฐานการสอบบัญชีอย่างเพียงพอ เพื่อให้ทราบว่างบการเงินดังกล่าวมีความถูกต้องตามจริง และมีการเปิดเผยข้อมูลที่มีสาระสำคัญอย่างถูกต้องตามที่ควรหรือไม่ ทำให้รายงานของผู้สอบ

¹ ตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย, “เรื่องต้องรู้มุ่งสู่ก้าวไร,” ใน เงินทองต้องใสใจ (กรุงเทพมหานคร: บุญศิริการพิมพ์, 2547), หน้า 98.

บัญชีมีความน่าเชื่อถือยิ่งขึ้น อีกทั้งยังทำให้ผู้ใช้งบการเงินเกิดความเชื่อมั่นในความถูกต้องของข้อมูลที่แสดงไว้ในรายงานทางการเงินประเภทต่าง ๆ ตามที่กฎหมายได้กำหนดไว้ว่างบการเงินต้องได้รับการตรวจสอบโดยผู้สอบบัญชีรับอนุญาตซึ่งเป็นบุคคลที่มีความเป็นอิสระจากบริษัท

รายงานของผู้สอบบัญชีสามารถแบ่งออกได้ 2 กลุ่มใหญ่ ๆ คือ การแสดงความเห็นแบบไม่มีเงื่อนไข และการแสดงความเห็นในแบบที่เปลี่ยนแปลงไปซึ่งประกอบด้วย การแสดงความเห็นอย่างมีเงื่อนไข การไม่แสดงความเห็นต่องบการเงิน การแสดงความเห็นว่างบการเงินไม่ถูกต้อง การแสดงความเห็นแบบไม่มีเงื่อนไขและเพิ่มวรรคอธิบายเพื่อเน้นข้อมูลและเหตุการณ์ที่มีสาระสำคัญต่าง ๆ ซึ่งการแสดงความเห็นในแบบที่เปลี่ยนแปลงไปนั้นเป็นรายงานของผู้สอบบัญชีที่ต้องการให้ข้อสังเกตที่สำคัญและให้สัญญาเตือนล่วงหน้าบางประการอันเป็นประโยชน์แก่ผู้ใช้งบการเงินในการวิเคราะห์และตัดสินใจ โดยเฉพาะอย่างยิ่งเกี่ยวกับความสามารถในการดำเนินงานต่อเนื่องของกิจการ ผู้วิจัยจึงมีความสนใจที่จะศึกษาเกี่ยวกับปัจจัยที่น่าสนใจและมีความสัมพันธ์กับที่น่าจะเป็นที่บริษัทจะได้รับรายงานของผู้สอบบัญชีเกี่ยวกับปัญหาการดำเนินงานต่อเนื่องของบริษัท

จากการทบทวนงานวิจัยในอดีตปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับการแสดงความเห็นของผู้สอบบัญชี เกี่ยวกับปัญหาการดำเนินงานต่อเนื่องของกิจการพบว่ามีอยู่หลาย ๆ ปัจจัยด้วยกัน ซึ่งจากภายใต้หัวข้อที่ผู้วิจัยสนใจศึกษาประกอบด้วย

การจัดการกำไร ซึ่งมีผลการวิจัยในอดีตพบว่าบริษัทที่มีการจัดการกำไรผ่านรายการคงค้างที่ขึ้นอยู่กับดุลยพินิจของผู้บริหารมีความสัมพันธ์กับที่น่าจะเป็นที่จะได้รับรายงานของผู้สอบบัญชีเกี่ยวกับปัญหาการดำเนินงานต่อเนื่องของบริษัทในทิศทางเดียวกัน กล่าวคือ หากบริษัทมีการจัดการกำไรผ่านรายการคงค้างที่ขึ้นอยู่กับดุลยพินิจของผู้บริหารจำนวนมากนั้น มีที่น่าจะเป็นสูงที่จะได้รับรายงานของผู้สอบบัญชีเกี่ยวกับปัญหาการดำเนินงานต่อเนื่องของบริษัท และในทางกลับกันหากบริษัทมีการจัดการกำไรผ่านรายการคงค้างที่ขึ้นอยู่กับดุลยพินิจของผู้บริหารจำนวนน้อยนั้นก็มีที่น่าจะเป็นต่ำที่จะได้รับรายงานของผู้สอบบัญชีเกี่ยวกับปัญหาการดำเนินงานต่อเนื่องของบริษัท เนื่องจากกำไรเป็นส่วนสำคัญในการกำหนดมูลค่าของกิจการในตลาดทุนและเป็นการเพิ่มมูลค่าให้กับกิจการ ทำให้ผู้บริหารได้รับประโยชน์จากการที่ผลการดำเนินงานและราคาหุ้นนั้นสูงขึ้น การจัดการกำไรก่อให้เกิดการปรับแต่งผลการดำเนินงานซึ่งเป็นการบิดเบือนผลการดำเนินงานเพื่อนำเสนอแก่ผู้ใช้งบการเงิน ดังจะเห็นได้จากปัญหาที่เกิดขึ้นอย่างที่ผ่านมาในอดีตทั้งในต่างประเทศและในประเทศไทย เช่น บริษัทเอ็นรอน จำกัด (มหาชน) บริษัท

เวลด์คอม จำกัด (มหาชน) บริษัทรอยเน็ท จำกัด (มหาชน) หรือบริษัทปิกนิก จำกัด (มหาชน) เป็นต้น ซึ่งผู้สอบบัญชีควรนำการวิเคราะห์เกี่ยวกับการจัดการกำไรมาปรับใช้เป็นเกณฑ์ในการพิจารณาแสดงความเห็นต่องบการเงิน

อายุของบริษัท จากผลการวิจัยในต่างประเทศที่ผ่านมา นั้นยังหาข้อสรุปในความสัมพันธ์ระหว่างอายุของบริษัทกับการได้รับรายงานของผู้สอบบัญชีเกี่ยวกับปัญหาการดำเนินงานต่อเนื่องของบริษัทที่แน่ชัดไม่ได้ ซึ่งผู้วิจัยคาดว่าสำหรับการวิจัยโดยใช้ข้อมูลของบริษัทจดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทยนั้น อายุของบริษัทจะมีความสัมพันธ์กับความน่าจะเป็นที่จะได้รับรายงานของผู้สอบบัญชีเกี่ยวกับปัญหาการดำเนินงานต่อเนื่องของบริษัทในทิศทางตรงกันข้ามกัน กล่าวคือ หากบริษัทมีอายุการดำเนินงานมากจะมีความน่าจะเป็นต่ำที่จะได้รับรายงานของผู้สอบบัญชีเกี่ยวกับปัญหาการดำเนินงานต่อเนื่องของบริษัท และในทางกลับกันหากบริษัทมีอายุการดำเนินงานน้อยจะมีความน่าจะเป็นสูงที่จะได้รับรายงานของผู้สอบบัญชีเกี่ยวกับปัญหาการดำเนินงานต่อเนื่องของบริษัท เนื่องจากบริษัทที่อายุการดำเนินงานมากนั้น ย่อมมีระบบการบริหารจัดการ และระบบการควบคุมภายในที่ดีมีประสิทธิภาพ และมีการพัฒนาองค์กรจนเป็นที่ยอมรับและดำรงอยู่ในตลาดหลักทรัพย์ได้มาเป็นเวลานาน อีกทั้งยังมีประสบการณ์ในการประกอบธุรกิจที่ยาวนานกว่า จึงทำให้บริษัทมีความมั่นคงกว่าบริษัทที่มีอายุการดำเนินงานน้อย ดังนั้นบริษัทที่มีอายุของบริษัทมากจึงมีความน่าจะเป็นต่ำที่จะได้รับรายงานของผู้สอบบัญชีเกี่ยวกับปัญหาการดำเนินงานต่อเนื่องของบริษัท

ระยะเวลาในการออกรายงานของผู้สอบบัญชี จากผลการวิจัยในอดีตพบว่าระยะเวลาในการออกรายงานของผู้สอบบัญชีมีความสัมพันธ์กับรายงานของผู้สอบบัญชีในทิศทางเดียวกัน กล่าวคือ หากบริษัทที่มีระยะเวลาในการออกรายงานของผู้สอบบัญชีมาก มีความน่าจะเป็นสูงที่จะได้รับรายงานของผู้สอบบัญชีเกี่ยวกับปัญหาการดำเนินงานต่อเนื่องของบริษัท เนื่องจากต้องขยายระยะเวลาการตรวจสอบเกี่ยวกับรายละเอียดหรือข้อสงสัยบางประการที่สำคัญซึ่งต้องตรวจสอบให้พบข้อเท็จจริง เพื่อลดความเสี่ยงในการตรวจสอบ และสามารถแสดงความเห็นต่องบการเงินได้อย่างสมเหตุสมผล ในทางกลับกันหากบริษัทมีระยะเวลาในการออกรายงานของผู้สอบบัญชีน้อย นั้น ก็มีความน่าจะเป็นต่ำที่จะได้รับรายงานของผู้สอบบัญชีเกี่ยวกับปัญหาการดำเนินงานต่อเนื่องของบริษัท

จากปัจจัยทั้งสามข้างต้นที่ผู้วิจัยสนใจศึกษานี้ พบว่ามีบางผลการวิจัยขัดแย้งกันและยังหาข้อสรุปที่แน่ชัดไม่ได้ จึงมีความสนใจที่จะศึกษาวิจัยเชิงประจักษ์ในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย

ไทย ซึ่งผลในการศึกษาในครั้งนี้จะเป็นประโยชน์แก่ผู้ใช้งบการเงินในอันที่จะนำไปใช้เพื่อวิเคราะห์รายงานทางการเงินและรายงานของผู้สอบบัญชีอย่างระมัดระวังยิ่งขึ้น และได้รับข้อมูลอันเป็นประโยชน์จากรายงานของผู้สอบบัญชี ในส่วนของหน่วยงานกำกับดูแลนั้นสามารถนำผลจากการศึกษาไปประกอบการพิจารณาออกกฎระเบียบและข้อบังคับต่างๆ และส่งเสริมให้มีการนำเสนอรายงานทางการเงินและรายงานของผู้สอบบัญชีที่มีประสิทธิภาพและน่าเชื่อถือแก่ผู้ใช้งบการเงิน และผู้สอบบัญชีก็สามารถนำผลจากการศึกษามาใช้ในการวางแผนและการปฏิบัติงานสอบบัญชีเพื่อให้สามารถแสดงความเห็นต่องบการเงินได้อย่างสมเหตุสมผลต่อไปในภายหน้า

1.2 วัตถุประสงค์ของการวิจัย

วัตถุประสงค์ของการวิจัย คือ

1. เพื่อศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างการจัดการกำไรกับรายงานของผู้สอบบัญชีเกี่ยวกับปัญหาการดำเนินงานต่อเนื่อง ของบริษัทจดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย
2. เพื่อศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างอายุของบริษัทกับรายงานของผู้สอบบัญชีเกี่ยวกับปัญหาการดำเนินงานต่อเนื่อง ของบริษัทจดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย
3. เพื่อศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างระยะเวลาในการออกรายงานของผู้สอบบัญชีกับรายงานของผู้สอบบัญชีเกี่ยวกับปัญหาการดำเนินงานต่อเนื่อง ของบริษัทจดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย

1.3 สมมติฐานการวิจัย

จากการทบทวนวรรณกรรมในอดีต พบว่ามีปัจจัยที่อาจมีความสัมพันธ์กับรายงานของผู้สอบบัญชีเกี่ยวกับปัญหาการดำเนินงานต่อเนื่อง ผู้วิจัยจึงต้องการศึกษาว่าปัจจัยเหล่านี้จะมีความสัมพันธ์กับรายงานของผู้สอบบัญชีเกี่ยวกับปัญหาการดำเนินงานต่อเนื่องในกรณีของบริษัทจดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทยหรือไม่ เพื่อให้ทราบถึงความสัมพันธ์ระหว่างการจัดการกำไร อายุของบริษัท และระยะเวลาในการออกรายงานของผู้สอบบัญชีกับรายงานของผู้สอบบัญชีเกี่ยวกับปัญหาการดำเนินงานต่อเนื่อง ของบริษัทจดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย จึงเป็นที่มาของสมมติฐานของการวิจัย ดังนี้

H_1 : การจัดการกำไรมีความสัมพันธ์กับรายงานของผู้สอบบัญชีเกี่ยวกับปัญหาการดำเนินงานต่อเนื่อง

H_2 : อายุของบริษัทมีความสัมพันธ์กับรายงานของผู้สอบบัญชีเกี่ยวกับปัญหาการดำเนินงานต่อเนื่อง

H_3 : ระยะเวลาในการออกรายงานของผู้สอบบัญชีมีความสัมพันธ์กับรายงานของผู้สอบบัญชีเกี่ยวกับปัญหาการดำเนินงานต่อเนื่อง

1.4 ขอบเขตของการวิจัย

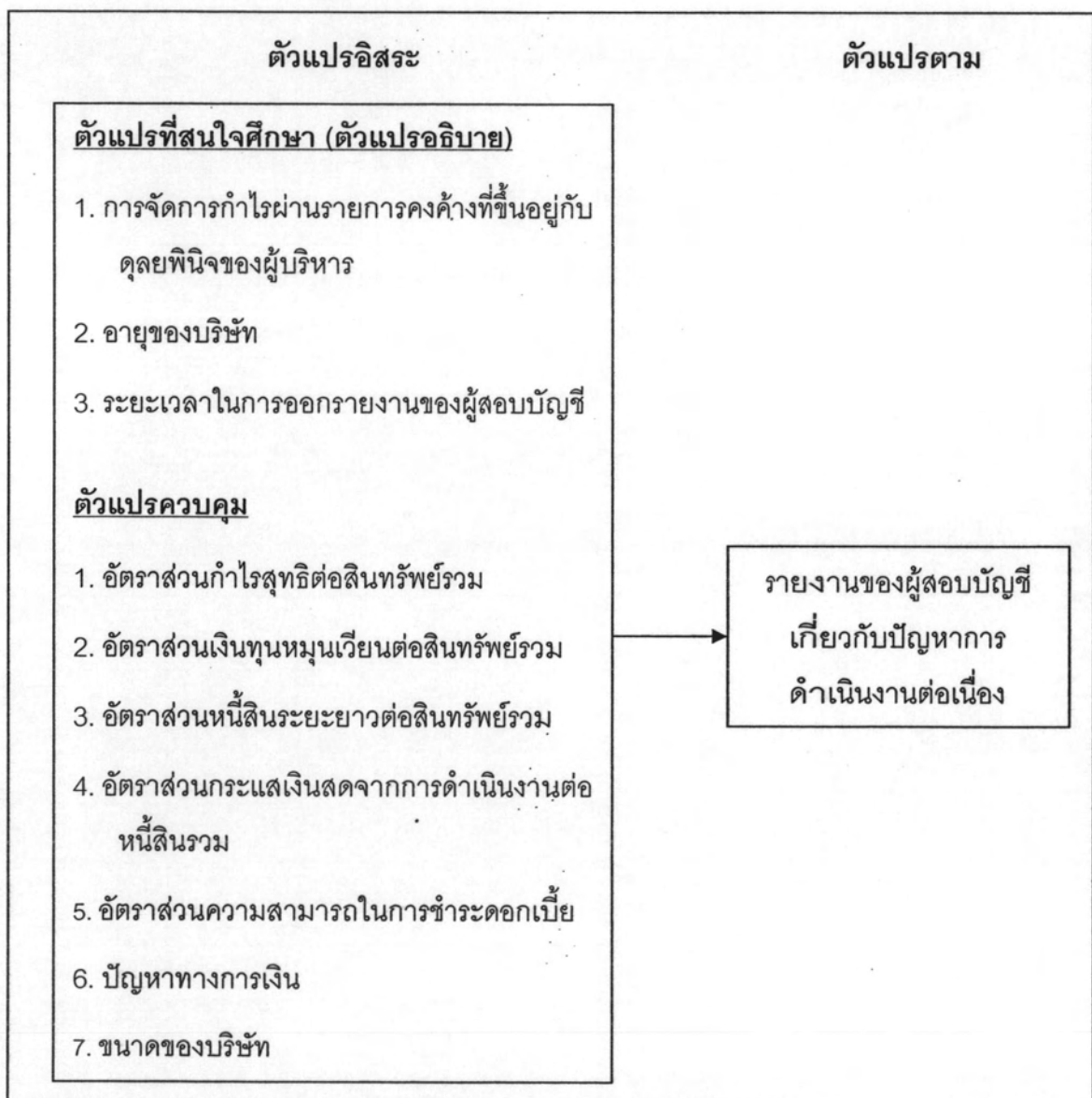
ขอบเขตของการวิจัย คือ

1. การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงประจักษ์ (Empirical research) เพื่อศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างการจัดการกำไร อายุของบริษัท และระยะเวลาในการออกรายงานของผู้สอบบัญชีกับรายงานของผู้สอบบัญชีเกี่ยวกับปัญหาการดำเนินงานต่อเนื่องของบริษัทจดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย กลุ่มตัวอย่าง คือ บริษัทจดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทยที่มีรอบระยะเวลาบัญชีตั้งแต่วันที่ 1 มกราคม ถึงวันที่ 31 ธันวาคม ในปี พ.ศ. 2544 – พ.ศ. 2549 ยกเว้น กลุ่มธนาคาร กลุ่มเงินทุนหลักทรัพย์ กลุ่มประกันชีวิตและประกันภัย เนื่องจากข้อมูลในงบการเงินของกลุ่มอุตสาหกรรมดังกล่าวมีลักษณะเฉพาะที่แตกต่างจากอุตสาหกรรมอื่นๆ เพราะอยู่ภายใต้การกำกับดูแลและมีกฎระเบียบข้อบังคับเฉพาะที่ต้องปฏิบัติตามหน่วยงานกำกับดูแล ได้แก่ ธนาคารแห่งประเทศไทย มีวิธีการทางบัญชีในการจัดทำรายงานทางการเงินและมีโครงสร้างทางการเงินที่แตกต่างจากอุตสาหกรรมอื่นๆ ซึ่งมีผลกระทบต่ออัตราส่วนทางการเงินและข้อมูลทางการเงินที่ใช้ในการวิเคราะห์ และกลุ่มบริษัทในตลาดหลักทรัพย์ใหม่ (MAI)

2. แหล่งข้อมูลที่ใช้ในการศึกษาได้จากรายงานทางการเงินของบริษัท เช่น รายงานของผู้สอบบัญชี งบการเงินและข้อมูลประวัติของบริษัทจากฐานข้อมูลของตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย (SETSMART: SET Market Analysis and Reporting Tool) เว็บไซต์ของตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทยและเว็บไซต์ของคณะกรรมการกำกับหลักทรัพย์และตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย

1.5 กรอบแนวคิดการวิจัย

จากการทบทวนวรรณกรรมและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง ทำให้ผู้วิจัยสามารถจำแนกตัวแปรที่ใช้ในการศึกษาออกเป็น 2 กลุ่ม คือ ตัวแปรอิสระ (Independent variables) และตัวแปรตาม (Dependent variable) สำหรับตัวแปรอิสระประกอบด้วย ตัวแปรที่สนใจศึกษาหรือตัวแปรอธิบาย (Explanatory variables) และตัวแปรควบคุม (Control variables) รายละเอียดของแต่ละตัวแปรจะแสดงไว้ในส่วนของระเบียบวิธีวิจัย (บทที่ 3) ในส่วนนี้จะแสดงเพียงกรอบแนวคิดการวิจัยตามที่ได้นำเสนอไว้ในแผนภาพที่ 1.1 ดังนี้

แผนภาพที่ 1.1 กรอบแนวคิดการวิจัย

1.6 คำจำกัดความที่ใช้ในการวิจัย

1. ผู้สอบบัญชี (Auditors) หมายถึง ผู้ตรวจสอบงานทางการบัญชี ซึ่งจัดทำโดยบุคคลอื่น

2. รายงานของผู้สอบบัญชี (Auditor's reports) หมายถึง รายงานที่ผู้สอบบัญชีรับอนุญาตเสนอต่อสาธารณะ เพื่อแสดงความเห็นต่องบการเงินที่ได้ตรวจสอบ อันเป็นประโยชน์ในการประกอบการตัดสินใจของผู้ใช้งบการเงิน ได้แก่ ผู้ถือหุ้น เจ้าหนี้ นักลงทุน หน่วยงานราชการ และบุคคลทั่วไป เป็นรายงานที่ออกตามรูปแบบที่กำหนดโดยสภาวิชาชีพบัญชี (เดิมเป็นสมาคมนักบัญชีและผู้สอบบัญชีรับอนุญาตแห่งประเทศไทย) การวิจัยครั้งนี้สนใจศึกษารายงานของผู้สอบบัญชี ดังนี้

1 = รายงานของผู้สอบบัญชีเกี่ยวกับปัญหาการดำเนินงานต่อเนื่อง ซึ่งครอบคลุมในกรณีใดกรณีหนึ่ง ดังต่อไปนี้

- รายงานของผู้สอบบัญชีแบบมาตรฐาน 3 วรรค แต่เปลี่ยนแปลงหรือดัดแปลง ด้วยการเพิ่มวรรคเน้นข้อมูลและเหตุการณ์ในเรื่องปัญหาการดำเนินงานต่อเนื่องของกิจการ ที่ไม่มีผลกระทบต่อการแสดงความคิดเห็น

- รายงานของผู้สอบบัญชีที่ไม่แสดงความเห็น เนื่องจากปัญหาการดำเนินงานต่อเนื่องของกิจการ

0 = รายงานของผู้สอบบัญชีแบบอื่นๆ ที่ไม่มีปัญหาเกี่ยวกับการดำเนินงานต่อเนื่อง

3. การจัดการกำไร (Earnings management) หมายถึง การตกแต่งผลการดำเนินงานของฝ่ายบริหารซึ่งอาศัยความไม่เท่าเทียมกันของข้อมูล โดยใช้ดุลยพินิจของฝ่ายบริหารในการจัดทำงบการเงิน หรือปรับเปลี่ยนโครงสร้างทางบัญชี การจัดทำรายงานทางการเงินที่ไม่ชัดเจนและคลุมเครือที่เสนอต่อบุคคลภายนอกที่ใช้งบการเงิน ซึ่งใช้แนวทางปฏิบัติทางการบัญชีที่ให้โอกาสแก่ผู้บริหารในการเลือกนโยบายบัญชี และวิธีการประมาณการทางบัญชีต่างๆ รวมถึงข้อสมมติทางบัญชีที่เกี่ยวกับเกณฑ์คงค้าง เพื่อสร้างภาพลักษณ์ที่ดีแก่บริษัทให้เป็นไปตามความต้องการของผู้บริหารและความคาดหวังของนักลงทุน ซึ่งการกระทำเช่นนี้เป็นการบิดเบือนข้อมูลที่แท้จริง ส่งผลให้มูลค่าของบริษัทในอนาคตอาจลดลงได้

4. เกณฑ์คงค้าง (Accrual basis) คือ การรับรู้รายการและเหตุการณ์ทางบัญชีเมื่อเกิดรายการและเหตุการณ์ทางบัญชานั้นๆ ตามงวดเวลาที่เกี่ยวข้อง มิใช่เมื่อมีการรับหรือจ่ายเงินสดหรือรายการเทียบเท่าเงินสด เพื่อให้แสดงผลการดำเนินงานและฐานะทางการเงินของบริษัทในแต่ละงวดเวลานั้นๆ อย่างเหมาะสม ซึ่งเป็นประโยชน์แก่ผู้ใช้งบการเงินในการตัดสินใจเชิงเศรษฐกิจ

5. รายการคงค้าง (Accruals) หมายถึง การบันทึกรายได้หรือค่าใช้จ่ายที่เกิดขึ้นแล้ว ตามเกณฑ์การรับรู้รายได้และค่าใช้จ่าย ถึงแม้ว่าจะยังไม่ได้รับเงินสดเข้ามาหรือจ่ายออกไป ซึ่งรายการคงค้างอาจจะกระทบงบกระแสเงินสดจากการดำเนินงานได้ เนื่องจากกำไรสุทธิของบริษัทประกอบด้วย 2 ส่วน คือ กระแสเงินสดจากการดำเนินงานกับรายการคงค้าง โดยกระแสเงินสดจากการดำเนินงานเป็นรายการเงินสดที่เกิดขึ้นในงวดนั้น แต่รายการคงค้างจะรับรู้รายการและเหตุการณ์ทางบัญชีเมื่อเกิดรายการ ซึ่งทำให้บริษัทสามารถจัดการกำไรโดยผ่านรายการคงค้าง

รายการคงค้างทั้งหมด (Total accruals) สามารถแยกได้เป็น 2 ประเภท คือ

5.1) รายการคงค้างจากการดำเนินงาน (Nondiscretionary accruals) เป็นรายการที่มีความสัมพันธ์กับการดำเนินธุรกิจของบริษัทโดยตรง เช่น บริษัทมียอดขายเพิ่ม ส่งผลให้ยอดลูกหนี้เพิ่มตามด้วย อันไม่ได้เกิดจากการบริหารของฝ่ายจัดการ

5.2) รายการคงค้างที่ขึ้นอยู่กับดุลยพินิจของผู้บริหาร (Discretionary accruals) เป็นรายการที่เกี่ยวข้องกับการประมาณการและดุลยพินิจของผู้บริหาร เช่น อายุการใช้งานของสินทรัพย์ จำนวนที่คาดว่าจะเก็บเงินได้จากลูกหนี้ ตลอดจนจำนวนเงินที่ตั้งขึ้นเป็นรายการค้างรับ ค้างจ่าย จ่ายล่วงหน้า รับล่วงหน้า ณ วันสิ้นงวดบัญชี

6. อายุของบริษัท หมายถึง จำนวนปีที่บริษัทเข้าจดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย

7. ระยะเวลาในการออกรายงานของผู้สอบบัญชี หมายถึง จำนวนวันนับตั้งแต่วันสิ้นรอบระยะเวลาบัญชีจนถึงวันที่ในรายงานของผู้สอบบัญชี

1.7 ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ คือ

1. ผู้สอบบัญชีที่มีความระมัดระวังในการตรวจสอบงบการเงินมากยิ่งขึ้น และสามารถนำการวิเคราะห์เกี่ยวกับการจัดการกำไรมาปรับใช้เป็นแนวทางในการตรวจสอบงบการเงินในเชิงลึกมากยิ่งขึ้น ซึ่งจะช่วยสนับสนุนให้ผู้สอบบัญชีสามารถแสดงความเห็นต่องบการเงินด้วยความเชื่อมั่นและมีหลักการยิ่งขึ้น
2. ผู้ใช้งบการเงินตระหนักและใช้ความระมัดระวังในการวิเคราะห์งบการเงินของกิจการ โดยเพิ่มแนวทางการวิเคราะห์เกี่ยวกับผลการดำเนินงานที่แท้จริงของกิจการ นอกเหนือจากการพิจารณากำไรของกิจการเพียงอย่างเดียว เนื่องจากกิจการเหล่านั้นอาจมีการตกแต่งผลการดำเนินงานอันเป็นการปกปิดผลการดำเนินงานที่แท้จริง ซึ่งอาจทำให้ผู้ใช้งบการเงินตัดสินใจผิดพลาดได้ รวมทั้งให้ข้อสังเกตเกี่ยวกับปัจจัยแวดล้อมอื่น ๆ มาประกอบการวิเคราะห์งบการเงินมากยิ่งขึ้น
3. เป็นประโยชน์แก่ผู้ที่สนใจเกี่ยวกับหัวข้อที่ทำการศึกษา และผู้ใช้งบการเงินในการได้รับข้อมูลอันเป็นประโยชน์จากรายงานของผู้สอบบัญชี รวมทั้งได้รับการเปิดเผยข้อมูลที่ถูกต้องและเชื่อถือได้ ทำให้สามารถสร้างความเชื่อมั่นให้แก่ผู้ใช้งบการเงินที่มีต่อรายงานของผู้สอบบัญชี เนื่องจากรายงานของผู้สอบบัญชีสามารถให้สัญญาณเตือนล่วงหน้าเกี่ยวกับการจัดการกำไรของกิจการ หากพบว่างบการเงินไม่สะท้อนผลการดำเนินงานที่แท้จริง ซึ่งอาจทำให้ผู้ใช้งบการเงินเข้าใจผิดเกี่ยวกับผลการดำเนินงานของกิจการ
4. ให้ข้อสังเกตแก่หน่วยงานกำกับดูแลต่างๆ รวมทั้งหน่วยงานภาครัฐในการสอดส่องดูแลบริษัทที่ได้รับรายงานของผู้สอบบัญชีเกี่ยวกับปัญหาการดำเนินงานต่อเนื่องของกิจการ โดยเฉพาะในกรณีที่ได้รับรายงานของผู้สอบบัญชีที่ไม่แสดงความเห็น เนื่องจากปัญหาการดำเนินงานต่อเนื่องของกิจการ ซึ่งมีการจัดการกำไรผ่านรายการคงค้างที่ขึ้นอยู่กับดุลยพินิจของผู้บริหารจำนวนมาก ซึ่งสะท้อนให้เห็นว่ากิจการมีผลการดำเนินงานที่ไม่มีคุณภาพและไม่สะท้อนผลการดำเนินงานที่แท้จริง
5. เป็นแนวทางให้แก่หน่วยงานกำกับดูแลต่างๆ รวมทั้งหน่วยงานภาครัฐในการสอดส่องดูแลและส่งเสริมให้มีการจัดทำงบการเงินที่แสดงฐานะทางการเงิน ผลการดำเนินงานที่แท้จริงและมีการเปิดเผยข้อมูลอย่างเพียงพอ และให้รายงานของผู้สอบบัญชีมีคุณภาพและเป็นที่น่าเชื่อถือแก่

ผู้ใช้งบการเงินเนื่องจากรายงานของผู้สอบบัญชีควรสะท้อนข้อมูลอันจะเป็นประโยชน์แก่ผู้ใช้งบการเงิน

1.8 ระเบียบวิธีวิจัย

ระเบียบวิธีวิจัยจะกล่าวโดยละเอียดในบทที่ 3 ในส่วนนี้จะกล่าวถึงโดยสังเขปเท่านั้น รูปแบบการวิจัยเรื่อง ความสัมพันธ์ระหว่างการจัดการกำไร อายุของบริษัท และระยะเวลาในการออกรายงานของผู้สอบบัญชีกับรายงานของผู้สอบบัญชีเกี่ยวกับปัญหาการดำเนินงานต่อเนื่องของบริษัทจดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย ซึ่งเป็นการวิจัยเชิงประจักษ์ (Empirical research) กลุ่มตัวอย่าง คือ บริษัทจดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย ระหว่างปี พ.ศ. 2544 – พ.ศ. 2549 ในส่วนของการวิเคราะห์ข้อมูลแบ่งออกเป็น 2 ส่วนหลัก ๆ ดังนี้

ส่วนที่ 1 วิเคราะห์ข้อมูลเบื้องต้นด้วยสถิติเชิงพรรณนา (Descriptive statistics)

ส่วนที่ 2 วิเคราะห์ข้อมูลเบื้องต้นด้วยสถิติเชิงอนุมาน (Inferential statistics)

ทั้งนี้เพื่อทดสอบความสัมพันธ์ดังกล่าว ผู้วิจัยจึงใช้สถิติที่สำคัญ คือ การวิเคราะห์ความถดถอยโลจิสติก (Logistic regression analysis) ตัวแบบที่ใช้ในการทดสอบจะประกอบด้วยตัวแปรที่สนใจศึกษาทุกตัวแปรรวมไว้ด้วยกัน สถิตินี้ดังกล่าวทำให้ได้รับคำตอบเกี่ยวกับความสัมพันธ์ระหว่างการจัดการกำไร อายุของบริษัท และระยะเวลาในการออกรายงานของผู้สอบบัญชีกับรายงานของผู้สอบบัญชีเกี่ยวกับปัญหาการดำเนินงานต่อเนื่อง อีกทั้งยังเป็นการตอบวัตถุประสงค์และสมมติฐานของการวิจัยได้อย่างครบถ้วน ตัวแปรที่ใช้ในการศึกษาประกอบด้วย 2 กลุ่ม คือ

- ตัวแปรตาม (Dependent variable) คือ ประเภทของรายงานของผู้สอบบัญชีแบ่งเป็น 2 กลุ่มดังนี้

1. รายงานของผู้สอบบัญชีเกี่ยวกับปัญหาการดำเนินงานต่อเนื่อง ซึ่งครอบคลุมในกรณีใดกรณีหนึ่ง ดังต่อไปนี้

- 1.1 รายงานของผู้สอบบัญชีแบบมาตรฐาน 3 พรรค แต่เปลี่ยนแปลงหรือตัดแปลง ด้วยการเพิ่มวรรคเน้นข้อมูลและเหตุการณ์ในเรื่องปัญหาการดำเนินงานต่อเนื่องของกิจการ ที่ไม่มีผลกระทบต่อการแสดงความเห็น

1.2 รายงานของผู้สอบบัญชีที่ไม่แสดงความเห็น เนื่องจากปัญหาการดำเนินงานต่อเนื่องของกิจการ

2. รายงานของผู้สอบบัญชีแบบอื่นๆ ที่ไม่มีปัญหาเกี่ยวกับการดำเนินงานต่อเนื่อง

• ตัวแปรอิสระ (Independent variables) ประกอบด้วย

1. ตัวแปรที่สนใจศึกษาหรือตัวแปรอธิบาย (Explanatory variables) ได้แก่

1.1 การจัดการกำไร

1.2 อายุของบริษัท

1.3 ระยะเวลาในการออกรายงานของผู้สอบบัญชี

2. ตัวแปรควบคุม (Control variables) ได้แก่

2.1 อัตราส่วนกำไรสุทธิต่อสินทรัพย์รวม

2.2 อัตราส่วนเงินทุนหมุนเวียนต่อสินทรัพย์รวม

2.3 อัตราส่วนหนี้สินระยะยาวต่อสินทรัพย์รวม

2.4 อัตราส่วนกระแสเงินสดจากการดำเนินงานต่อหนี้สินรวม

2.5 อัตราส่วนความสามารถในการชำระดอกเบี้ย

2.6 ปัญหาทางการเงิน

2.7 ขนาดของบริษัท

สำหรับรายละเอียดของตัวแปรแต่ละชนิดจะกล่าวไว้ในส่วนของระเบียบวิธีวิจัย (บทที่ 3)

1.9 ลำดับขั้นตอนในการเสนอผลการวิจัย

เนื้อหาและผลการศึกษาในครั้งนี้จะมีการนำเสนอโดยแบ่งออกเป็น 5 บท ดังนี้

บทที่ 1 กล่าวถึง ความสำคัญและความเป็นมาของปัญหา วัตถุประสงค์ของการวิจัย สมมติฐานการวิจัย ขอบเขตของการวิจัย กรอบแนวคิดของการวิจัย คำจำกัดความที่ใช้ในการวิจัย ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ ระเบียบวิธีวิจัยโดยสังเขป รวมทั้งลำดับขั้นตอนในการนำเสนอผลการวิจัย

บทที่ 2 กล่าวถึง แนวคิด ทฤษฎี เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

บทที่ 3 กล่าวถึง ระเบียบวิจัย อันประกอบด้วย รูปแบบการวิจัย คำอธิบายเกี่ยวกับตัวแปร การตั้งสมมติฐานและตัวแบบในการวิจัย ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง การเก็บรวบรวมข้อมูล และ แนวทางการวิเคราะห์ข้อมูล

บทที่ 4 กล่าวถึง การนำเสนอผลการวิจัยเบื้องต้นด้วยสถิติเชิงพรรณนา และผลการวิจัย ด้วยสถิติเชิงอนุมาน ซึ่งจะประกอบไปด้วย ผลการทดสอบสมมติฐานการวิจัย ผลการทดสอบตัวแปรควบคุม และการทดสอบความเหมาะสมของของตัวแบบ

บทที่ 5 กล่าวถึง บทสรุปและอภิปรายผลการวิจัย ข้อเสนอแนะที่ได้จากการวิจัย ข้อจำกัด ในการศึกษา และข้อเสนอแนะสำหรับการศึกษาต่อไปในอนาคต